

Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы

Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 19 маусымдағы N 2337 Заңы.
МАЗМҰНЫ

Ескерту. ҚР 1997.06.19 № 134 заңымен енгізілген толықтырулар мен өзгертулер 1998 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне кіреді.

Ескерту. Актінің нысаны мен тақырыбы өзгерді, кіріспе алып тасталды, бүкіл мәтін бойынша "Жарлықтан", "Жарлықта", "Жарлық", "Жарлықтың", "жарлықтың" деген сөздер тиісінше "Заңнан", "Заңда" "Заң", "Заңның" деген сөздермен, "шетел азаматтарының", "шетел азаматтары", "Шетел азаматтарының", "шетелдік азаматтың", "шетелдік азаматтар", "шетел азаматтарына", "шетел азаматына", "Шетел азаматтары", "шетелдік азаматтардың", "шетел азаматтарын", "Шетел азаматының", "Шетел азаматы" деген сөздер тиісінше "шетелдіктердің", "шетелдіктер", "Шетелдіктердің", "шетелдіктің", "шетелдіктерге", "шетелдікке", "Шетелдіктер", "шетелдіктерді" "Шетелдіктің", "Шетелдік" деген сөздермен ауыстырылды - ҚР 2007.01.12 № 227 Заңымен.

I бөлім. Жалпы ережелер

1-бап Қазақстан Республикасындағы шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы заңдар

Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы Қазақстан Республикасының заңдары Қазақстан Республикасының Конституациясына негізделеді және соған сәйкес шетелдіктердің негізгі құқықтары мен міндеттерін, олардың Қазақстан Республикасына келуінің, аумағында болуының, жүріп-тұруының және Қазақстан Республикасынан кетуінің тәртібін айқындайды.

Қазақстан Республикасындағы шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы заңнама осы Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Қазақстан Республикасындағы шетелдіктердің құқықтық жағдайы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарымен де анықтала алады.

Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар осы Заңнан басым болады. Қазақстан Республикасы қатысушысы болып табылатын халықаралық шарттардың Қазақстан Республикасының аумағында қолданылу тәртібі мен талаптары Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалады.

Ескерту. 1-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2007.01.12 № 227; 13.05.2020 № 327-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа

енгізіледі); 30.06.2025 № 203-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

2-бап Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар

Қазақстан Республикасының азаматтары емес және өзінің басқа мемлекеттік азаматтығына қатысты екендігінің дәлелі бар адамдар Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер болып танылады.

Қазақстан Республикасының азаматтары емес және өзінің басқа мемлекеттің азаматтығына қатысты екендігінің дәлелі жоқ адамдар азаматтығы жоқ адамдар болып танылады.

3-бап. Осы Заңның негізгі мақсаты, міндегі мен қағидаттары

1. Қазақстан Республикасында шетелдіктердің құқықтары мен занды мүдделерін қорғау осы Заңның негізгі мақсаты болып табылады.

2. Қазақстан Республикасында шетелдіктердің құқықтық мәртебесін айқындау осы Заңның негізгі міндегі болып табылады.

3. Осы Заңның негізгі қағидаттары:

1) егер Қазақстан Республикасының Конституциясында, Қазақстан Республикасының зандарында және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасында шетелдіктер Қазақстан Республикасының азаматтары үшін белгіленген құқықтар мен бостандықтарды пайдаланады, сондай-ақ міндегтерді атқарады;

2) Қазақстан Республикасында шетелдіктер өздерінің шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мұліктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, нанымына, тұрғылықты жеріне қарамастан немесе кез келген өзге де мән-жайлар бойынша заң мен сот алдында тең болады;

3) шетелдіктердің өз құқықтары мен бостандықтарын жүзеге асыруы басқа адамдардың құқықтары мен бостандықтарын бұзбауға, конституциялық құрылышқа қол сүқпауға, қоғамдық тәртіпке, имандылыққа және халықтың денсаулығына нұқсан келтірмеуге тиіс.

Ескерту. 3-бап жана редакцияда – КР 30.06.2025 № 203-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

4-бап Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын және уақытша жүрген шетелдіктер

Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі айқындаитын тәртіппен Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға рұқсат алған шетелдіктер Қазақстан Республикасында тұрақты тұрушылар деп танылады.

Этникалық қазақтарды, Қазақстан Республикасында немесе Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасында тұған немесе бұрын оның азаматтығында болған адамдарды, сондай-ақ Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар негізінде женілдетілген тәртіппен Қазақстан Республикасының азаматтығын алуға құқығы бар адамдарды және олардың бірге немесе бөлек келген отбасы мүшелерін, тізбесін халықтың көші-қоны мәселелері жөніндегі уәкілетті орган бекітетін сұранысқа ие кәсіптері бар шетелдіктерді қоспағанда, Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға рұқсат берудің міндетті шарты мұндай рұқсатты алуға үміткер адамның Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі айқындастын тәртіппен және мөлшерлерде өзінің төлем қабілеттілігін раставуы болып табылады.

Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген шетелдіктерден басқа, Қазақстан Республикасында өзгедей заңды негізде жүрген, сондай-ақ қылмыстық істер бойынша жәбірленуші, куә, қорғалуға құқығы бар куә, күдікті, айыпталушы немесе сотталушы деп танылған шетелдіктер қылмыстық іс бойынша іс жүргізу аяқталғанға дейін Қазақстан Республикасында уақытша болатындар деп есептеледі.

Қандастардың онайлатылған тәртіппен (тіркеу тәртібімен) Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға рұқсат алуға және Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдануға бір мезгілде құжаттар тапсыруға құқығы бар.

Ескерту. 4-бап жана редакцияда - ҚР 2007.01.12 № 227; өзгерістер енгізілді - ҚР 10.12.2013 № 153-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 24.11.2015 № 421-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 27.12.2019 № 292-VI (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 13.05.2020 № 327-VI (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 26.12.2022 № 168-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2023 № 223-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.05.2024 № 82-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

5-бап Басспана беру

Қазақстан Республикасы адам құқықтары бұзылуының құрбандары болған шетелдіктерге басспана құқығын береді.

Саяси басспана беру туралы мәселені Қазақстан Республикасының Президенті шешеді.

Ескерту. 5-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.01.12 № 227 Заңымен.

II бөлім. Қазақстан Республикасындағы шетелдіктердің негізгі құқықтары, бостандықтары және міндеттері

6-бап Еңбек қызметі және демалыс

Шетелдіктер Қазақстан Республикасының заңдары мен халықаралық шарттары белгілеген негіз берін тәртіпте Қазақстан Республикасында еңбек қызметімен шүғылдана алады. Қазақстан Республикасы азаматтарының еңбек ету бостандығына конституциялық құқығын іске асыруды қамтамасыз ету мақсатында заң актілерімен шетелдіктердің Қазақстан Республикасында еңбек қызметін жүзеге асыруы жөніндегі шектеулер белгіленуі мүмкін.

Шетелдіктер жекелеген қызмет орындарына тағайындала алмайды немесе еңбек қызметінің белгілі бір түрімен, егер бұл қызмет орындарына тағайындау немесе осындай қызмет түрімен шүғылдану Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес Қазақстан Республикасының азаматтығына қатыстылығына байланысты болса, шүғылдана алмайды.

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер еңбек қатынастарында Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей құқықтарды пайдаланады және сол сияқты міндеткерлікте болады.

Қазақстан Республикасында уақытша болатын шетелдіктер жеке кәсіпкерлік субъектілері бола алады. Бұл ретте заңды тұлға құрмай, кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға жол берілмейді.

Қазақстан Республикасында жүрген шетелдіктер Қазақстан Республикасының азаматтарымен ортақ негіздерде демалыс алуға құқылы.

Ескерту. 6-бапқа өзгерістер енгізілді - КР 2001.03.16 № 164, 2007.01.12 № 227; 16.04.2018 № 147-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

7-бап Денсаулық сақтау

Қазақстан Республикасының аумағында жүрген шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға медициналық көмек, егер Қазақстан Республикасының заңдарында және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, ерікті медициналық сақтандыру полисі болған кезде көрсетіледі.

Ескерту. 7-бап жаңа редакцияда - КР 16.11.2015 № 406-V Заңымен (01.01.2018 бастап қолданысқа енгізіледі).

8-бап. Әлеуметтік қамсыздандыру

Қазақстан Республикасында тұрақты тұрып жатқан шетелдіктердің әлеуметтік, оның ішінде зейнетақымен қамсыздандыру мәселелерінде Қазақстан Республикасының азаматтары сияқты құқықтары болады және міндеттер алады.

Ескерту. 8-бап жаңа редакцияда – КР 20.04.2023 № 226-VII (01.07.2023 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

9-бап Тұрғын үй құқығы, өзге де мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтар

Егер Конституцияда, заңдарда және халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктердің тұрғын үй қатынастарында Қазақстан Республикасының азаматтары сияқты құқықтары болады және міндеттерге жауапты болады.

Қазақстан Республикасында шетелдіктер жеке меншік құқығында тұрғын үйге (уақытша жүрген шетелдіктерді қоспағанда) және басқа мүлікке, ғылым, әдебиет пен өнер шығармаларының, ашылған жаңалықтың, өнертабыстың, рационализаторлық ұсыныстың, өнеркәсіптік үлгінің авторлық құқығына, сондай-ақ Конституцияда, заңдарда және халықаралық шарттарда белгіленген жағдайларды қоспағанда, өзге де мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтарға ие бола алады.

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер өздерінің мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтарын Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей пайдаланады.

Қазақстан Республикасында уақытша жүрген шетелдіктер Қазақстан Республикасының заңдары мен халықаралық шарттарында белгіленген негіздер мен тәртіпте мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтарды пайдалануға құқылы.

Ескерту. 9-бапқа өзгерістер енгізілді - КР 2001.03.01 № 160; 24.11.2015 № 421-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін құнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

10-бап Білім алу

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер және азаматтығы жоқ адамдар Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы заңнамасында белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей мектепалды, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім алуға құқығы бар.

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын азаматтығы жоқ адамдарға мемлекеттік білім беру тапсырысына сәйкес конкурстық негізде тегін техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімді алуына, егер олар осындаған деңгейдегі әрбір білімді бірінші рет алып тұrsa, құқық беріледі.

Шетелдіктердің мемлекеттік білім беру тапсырысына сәйкес конкурстық негізде тегін техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім алуына құқық Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарымен айқындалады.

Білім беру ұйымдарына қабылданған шетелдіктер Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес оқушылар мен тәрбиеленушілердің құқықтарына ие болады және міндеттерін мойнына алады.

Ескерту. 10-бап жаңа редакцияда - ҚР 2007.07.27 № 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

11-бап Мәдениет жетістіктерін пайдалану

Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей мәдениет жетістіктерін пайдалануға құқылы. Олар тарих және мәдениет ескерткіштеріне, басқа мәдени құндылықтарға ұқыпты қарauғa міндettі.

12-бап Қоғамдық бірлестіктерге қатысу

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер саяси мақсаттарды көздейтін саяси партиялар мен қоғамдық бірлестіктерден басқа қоғамдық бірлестіктерге, егер бұл олардың жарғыларына (ережелеріне) қайшы келмейтін болса, кіруге құқылы.

13-бап Ар-ождан бостандығы

Қазақстан Республикасында жүрген шетелдіктерге Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей ар-ождан бостандығына кепілдік беріледі.

Діни наымға байланысты дүшпандық пен өшпендейтілікті өршітуге тыйым салынады.

14-бап Некелік және отбасылық қатынастар

Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер Қазақстан Республикасының азаматтарымен және басқа адамдармен некеге тұрып және оны бұза алады, Қазақстан Республикасының зандары мен халықаралық шарттарына сәйкес Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей некелік және отбасылық қатынастардағы құқықтарды пайдаланады және міндеткерлікте болады.

15-бап Тұрғын үйге, жеке басының ары мен намысына тиіспеушілік

Қазақстан Республикасындағы шетелдіктерге тұрғын үйіне, жеке басының ары мен намысына тиіспеуге кепілдік беріледі.

16-бап Қазақстан Республикасының аумағында жүріп-тұру және тұрғылықты жер таңдау

Шетелдіктер Қазақстан Республикасының шетелдіктердің болуына рұқсат етілген аумағында еркін жүріп-тұра алады және Қазақстан Республикасының зандарында белгіленген тәртіпке сәйкес тұрғылықты жер таңдай алады. Жүріп-тұрудағы және тұрғылықты жер таңдаудағы шектеулер, бұл мемлекеттік қауіпсіздікті қамтамасыз ету, қоғамдық тәртіпті, халықтың денсаулығы мен адамгершілігін сақтау, Қазақстан

Республикасының азаматтары мен басқа да адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін қажет болғанда Қазақстан Республикасының бұған уәкілеттік берілген органдарының актілерімен белгіленеді.

17-бап Салықтар мен алымдар

Егер Қазақстан Республикасының заңдары мен халықаралық шарттарында өзгеше көзделмеген болса, Қазақстан Республикасындағы шетелдіктерге Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей негізде салықтар мен алымдар салынады.

18-бап Шетелдіктердің құқықтарын қорғау

Қазақстан Республикасындағы шетелдіктердің өздеріне тиесілі мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтарды қорғау үшін сотқа, Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілге және өзге де мемлекеттік органдарға жүгінуге құқығы бар.

Шетелдіктер Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделгеннен басқа жағдайларда, сотта Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей процессуалдық құқықтарды пайдаланады.

Ескерту. 18-бапқа өзгеріс енгізілді - КР 29.12.2021 № 91-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі)
Заңымен.

19-бап Сайлау құқығындағы шектеулер

Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер өкілді және басқа сайланбалы мемлекеттік органдарға және қызметке сайлай да, сайлана да алмайды, сондай-ақ республикалық референдумдарға қатыса алмайды.

20-бап Әскери міндеттілікке қатыстылығы

Әскери міндеттілік Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты тұратын шетелдіктерге қолданылмайды.

Ескерту. 20-бап жаңа редакцияда - КР 2007.01.12 № 227 Заңымен.

**III бөлім. Шетелдіктердің Қазақстан Республикасына келуі
және Қазақстан Республикасынан кетуі**

21-бап Қазақстан Республикасына келудің, Қазақстан Республикасынан кетудің, Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттік жүріп өтудің ережелерін белгілеу

Шетелдіктердің Қазақстан Республикасына келуінің, олардың Қазақстан Республикасынан кетуінің және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы

транзиттік жүріп өтуінің қағидалары осы Занда және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінде белгіленеді.

Ескерту. 21-бапқа өзгеріс енгізілді - КР 13.05.2020 № 327-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

22-бап Қазақстан Республикасына келу

Егер Қазақстан Республикасының тиісті тараппен келісімінде өзгеше тәртіп белгіленбесе немесе Қазақстан Республикасының Үкіметі өзгеше тәртіп белгілемесе, шетелдіктер жарамды шетелдік паспорттар немесе оны алмастыратын құжаттар бойынша Қазақстан Республикасының келу визалары болған кезде Қазақстан Республикасына келе алады.

Шетелдіктің Қазақстан Республикасына келуіне:

- 1) ұлттық қауіпсіздікті, қоғамдық тәртіп пен халықтың денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету мүддесі үшін;
- 2) егер оның іс-әрекеті конституциялық құрылышты құштеп өзгертуге бағытталса;
- 3) егер ол Қазақстан Республикасының егемендігі мен тәуелсіздігіне қарсы шықса, оның аумағының бірлігі мен тұтастығын бұзуға шақырса;
- 4) егер ол ұлтаралық, конфессияаралық және діни араздықты қоздырса;
- 5) егер бұл Қазақстан Республикасы азаматтарының және басқа да адамдардың құқықтары мен занды мүдделерін қорғау үшін қажет болса;
- 6) егер Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздік органдарында оның экстремистік немесе террористік әрекетке қатыстылығы немесе Қазақстан Республикасында экстремистік немесе террористік деп танылған ұйымға қатыстылығы туралы мәліметтер болса;
- 6-1) сот оның әрекеттерінде қылмыстардың қайталануы немесе қылмыстардың қауіпті қайталануы бар деп танылған жағдайда;
- 7) егер ол Қазақстан Республикасында алдыңғы болған кезеңде әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін өзіне қолданылған әкімшілік жазаны атқармаған болса;
- 7-1) егер ол Қазақстан Республикасында алдыңғы болған кезеңде қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін өзіне тағайындалған жазаны атқармаған немесе өтемеген болса;
- 7-2) егер ол ұйымдасты топта (қылмыстық ұйымда) топбастаушы жағдайына ие болса;
- 7-3) егер ол Қазақстан Республикасының аумағында ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасаған болса және Қазақстан Республикасы ратификациялаған, сottалған адамдарды беру туралы халықаралық шарттарға сәйкес не Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының шет мемлекеттің құзыретті органдарымен және лауазымды адамдарымен өзара келісім қағидаты негізінде қол жеткізген келісімге сәйкес өзінің азаматтығы тиесілі мемлекетке берілген болса;

8) егер жеке табыс салығы бойынша декларацияны табыс ету Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайда, Қазақстан Республикасында алдыңғы болған кезенде ол мұндай декларацияны табыс етпесе;

9) егер ол, этникалық қазақтарды, Қазақстан Республикасында немесе Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасында туған немесе бұрын оның азаматтығында болған адамдарды және олардың отбасы мүшелерін қоспағанда, Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі айқындастын тәртіппен Қазақстан Республикасында болу және одан кету үшін қажетті қаржатының бар екендігі туралы растауды ұсынбаса;

10) егер ол келу туралы өтінішхат жолдаған кезде өзі жөнінде жалған мәліметтер хабарлаған болса немесе қажетті құжаттарды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде табыс етпесе;

11) онда Қазақстан Республикасына келу үшін қарсы айғақтар болып табылатын аурулары болған кезде;

12) егер ол бұрын "Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабы бірінші бөлігінің 8) тармақшасында көзделген негіздер бойынша Қазақстан Республикасының азаматтығын жоғалтса;

13) егер ол бұрын "Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-1-бабында көзделген негіздер бойынша Қазақстан Республикасының азаматтығынан айырылса;

14) егер ол кәмелетке толмаған адамның жыныстық тиіспеушілігіне қарсы қылмыс жасаса, тыйым салынады.

Үлттық қауіпсіздік органдары шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға олардың Қазақстан Республикасына және шетелдіктер баруға болмайтын жекелеген жерлерге (аумақтарға) келуіне келісім беруден бас тартуға негіз болған себепті түсіндірмеуге құқылы.

Бұрын Қазақстан Республикасынан шығарып жіберілген, реадмиссия тәртібімен қайтарылған шетелдіктердің шығарып жіберу туралы сот шешімі орындалған, реадмиссия тәртібімен кеткен күннен бастап бес жыл бойы Қазақстан Республикасына келуіне тыйым салынады.

Қабылдаушы тұлғалардың шетелдіктерді Қазақстан Республикасына шақыру туралы өтініштері, егер мұндай өтініш берілгенге дейін қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде қабылдаушы тұлғалар өздерінде болатын көшіп келушілер туралы ішкі істер органдарына уақтылы хабарламағаны, олардың Қазақстан Республикасында болу құқығына құжаттар ресімдеу және болудың белгілі бір мерзімі өткеннен кейін Қазақстан Республикасынан кетуін қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылдамағаны үшін екі және одан да көп рет жауаптылықта тартылған болса, қаралмайды.

Келу визаларын немесе оларға сәйкес келетін басқа да құжаттарды Қазақстан Республикасының дипломатиялық өкілдіктері және консулдық мекемелері немесе

жекелеген жағдайларда бұған арнайы уәкілдік берілген Қазақстан Республикасының өкілдері береді.

Егер Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында өзгеше көзделмесе, қабылдаушы тұлғалардың шақырулары немесе Қазақстан Республикасының бұған уәкілеттік берілген мемлекеттік органдарының рұқсаты виза беру үшін негіз болып табылады.

Ескерту. 22-бап жаңа редакцияда - ҚР 10.12.2013 № 153-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін құнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); өзгерістер енгізілді - ҚР 03.11.2014 № 244-V (02.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі); 24.11.2015 № 421-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін құнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 22.12.2016 № 28-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін құнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 11.07.2017 № 91-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін құнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 27.12.2019 № 292-VI (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараныз); 13.05.2020 № 327-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін құнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2023 № 223-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін құнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.05.2024 № 82-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін құнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

23-бап Қазақстан Республикасынан кету

Шетелдіктер қолданыстағы шетелдік паспорттар немесе Қазақстан Республикасының бұған уәкілдік алған мемлекеттік органдары берген кету визалары болған жағдайда сол паспорттарды алмастыратын құжаттар бойынша, егер тиісті елмен жасалған келісімде өзгеше тәртіп белгіленбесе немесе Қазақстан Республикасының Үкіметі өзгеше тәртіп белгілемесе, Қазақстан Республикасынан кетеді.

Қазақстан Республикасынан кету шетелдікке мына жағдайларда:

а) егер оны қылмыстық жауапкершілікке тарту үшін негіздер болса - істі жүргізу аяқталғанға дейін;

б) егер ол қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін сотталған болса, оған пробациялық бақылау белгіленген немесе оған жазаны орындауды кейінге қалдыру қолданылған болса - оны сот шешімінің негізінде шығарып жіберу жағдайларын қоспағанда, жазаны өтеп болғанға немесе жазадан босатылғанға, пробациялық бақылаудың мерзімі аяқталғанға, жазаны орындауды кейінге қалдыру мерзімі аяқталғанға дейін;

в) егер ол өзіне сот жүктеген міндеттемелерді орындаудан жалтаратын болса - міндеттемелер орындалғанға дейін рұқсат етілмейді.

г) Алынып тасталды - ҚР 2009.12.07 № 222-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараныз) Заңымен.

Шетелдіктің Қазақстан Республикасынан кетуі ол Қазақстан Республикасы азаматтарының, басқа жеке және заңды тұлғалардың елеулі мүдделерімен байланысты мұліктік міндеттемелерді орындағанға дейін кейінге қалдырылуы мүмкін.

Ескерту. 23-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.12.07 № 222-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз); 10.12.2013 № 153-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 03.07.2014 № 227-V (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі); 18.04.2017 № 58-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі)
Заңдарымен.

24-бап Транзиттік жүріп өту

Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен жүріп өтуші шетелдіктер белгіленген маршрут бойынша Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пунктіне транзиттік жүріп өту ережелерін сақтай отырып барады және Қазақстан Республикасының бұған уәкілдік алған мемлекеттік органдары берген рұқсат болған жағдайда Қазақстан Республикасының аумағында тек Қазақстанның транзиттік визаларында көрсетілген мекендерде ғана аялдай алады.

Ескерту. 24-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 16.11.2020 № 375-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі)
Заңымен.

IV бөлім. Шетелдіктердің жауаптылығы. Болу мерзімін қысқарту. Шығарып жіберу

Ескерту. IV-бөлімнің тақырыбына өзгеріс енгізілді - ҚР 13.05.2020 № 327-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

25-бап Құқық бұзушылықтар үшін жауаптылық негіздері

Қазақстан Республикасының аумағында қылмыстық, әкімшілік немесе өзге де құқық бұзушылықтар жасаған шетелдіктер, Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында белгіленген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей негіздерде жауаптылықта жатады.

Ескерту. 25-бап жаңа редакцияда - ҚР 03.07.2014 № 227-V Заңымен (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі).

26-бап Қазақстан Республикасында болу және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттік жүріп өту ережелерін бұзғандық үшін жауапкершілік

Қазақстан Республикасында болу ережелерін бұзған, жарамсыз құжаттар бойынша тұрып жатқан, өздеріне белгіленген болу мерзімі өткеннен соң кетуден жалтарған,

сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттік жүріп өту ережелерін орындаған шетелдіктер Қазақстан Республикасының зандарына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Шетелдіктердің Қазақстан Республикасында болу және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттік жүріп өту ережелерін өрескел бұзы Қазақстан Республикасының зандарында көзделген қылмыстық жауапкершілікке әкеп соқтырады.

Ескерту. 26-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 27.12.2019 № 292-VI (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

27-бап Қазақстан Республикасында болу мерзімін қысқарту

Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы заңнаманы бұзған шетелдікке оның Қазақстан Республикасында болу жөнінде белгіленген мерзімі қысқартылуы мүмкін. Шетелдіктің Қазақстан Республикасында болу мерзімі одан әрі болуы үшін негіздері қалмаған жағдайларда да қысқартылуы мүмкін.

Ескерту. 27-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.01.12 № 227 Заңымен.

28-бап Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерге шығарып жіберу

Ескерту. 28-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді - ҚР 13.05.2020 № 327-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

Шетелдік мына жағдайларда:

- а) егер оның іс-әрекеті мемлекеттік қауіпсіздікті қамтамасыз ету немесе қоғамдық тәртіпті қорғау мүдделеріне қайшы келетін болса;
- б) егер бұл халықтың денсаулығы мен адамгершілік қасиетін сақтау, Қазақстан Республикасы азаматтарының және басқа адамдардың құқықтары мен занды мүдделерін қорғау үшін қажет болса;
- в) егер ол Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзса;
- г) егер Қазақстан Республикасының азаматымен некеге тұруы оны Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға қалдыру үшін негіз болып табылып, заң актілерімен белгіленген тәртіппен неке заңсыз деп танылған жағдайда Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерге шығарып жіберілуі мүмкін.

Шығарып жіберу туралы шешімді сот қабылдайды. Шетелдік осы шешімде көрсетілген мерзімде Қазақстан Республикасынан кетуге міндettі. Мұндай жағдайда Қазақстан Республикасынан шығарып жіберу туралы сот шешімін орындау шығарып жіберілетін адамның бақыланатын өз бетінше шығуы немесе адамды Қазақстан Республикасынан мәжбүрлеп шығарып жіберу арқылы жүргізіледі. Егер өзіне қатысты шығарып жіберу туралы шешім қабылданған адам шешімде көрсетілген мерзімде

Қазақстан Республикасының аумағынан кетпесе, ол соттың санкциясымен жүріп-тұру еркіндігі алдын ала шектелуге және мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберілуге жатады . Мұндай адамның жүріп-тұру еркіндігін алдын ала шектеу бұл ретте оны Қазақстан Республикасының шегінен тысқары жерге шығарып жіберуді ұйымдастыру үшін қажетті, бірақ отыз тәуліктен аспайтын мерзімге жол беріледі. Мұндай адамды ұсташа Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындастырын тәртіппен ішкі істер органдарының арнаулы мекемесінде жүргізіледі.

Мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберу туралы сот шешімін орындауды жүзеге асыратын ішкі істер органдары Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды аумағына аталған адам шығарып жіберілетін шет мемлекет билігінің өкіліне ресми түрде беру үшін шығарып жіберілетін шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне береді.

Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберілетін адам Қазақстан Республикасының шегінен бақылау жасала отырып, өз бетімен кеткенге немесе мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жібергенге дейін дактилоскопиялық тіркеуден өтуге міндетті.

Ескерту. 28-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2001.03.16 № 164, 2001.11.10 № 255, 2007.01.12. № 227, 2009.12.07 № 222-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.07.22 № 478-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2013.01.16 № 71-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 22.12.2016 № 28-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 31.12.2016 № 41-VI (01.01.2021 бастап қолданысқа енгізіледі); 13.05.2020 № 327-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.12.2020 № 385-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

V бөлім. Қорытынды ережелер

29-бап Осы Заңның азаматтығы жоқ адамдар жөнінде қолданылуы

Осы Заңның ережелері, егер Қазақстан Республикасының заң актілерінде өзгеше белгіленбegen болса, азаматтығы жоқ адамдарға қолданылады.

30-бап Осы Заңның қолданылу аясын шектеу

Осы Заңның ережелері шетелдік дипломатиялық және консулдық өкілдіктердің басшылары мен қызметкерлерінің Қазақстан Республикасының зандары мен Қазақстан

Республикасының халықаралық шарттарында белгіленген артықшылықтары мен иммунитеттерін қозғамайды.

31-бап Осы Заңның күшіне ену тәртібі

Осы Заң жарияланған күннен бастап күшіне енеді.

Осы Заңның 28-бабы төртінші бөлігінің қолданысы 2024 жылғы 1 қаңтарға дейін тоқтатыла тұрсын.

Ескерту. 31-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 29.06.2021 № 58-VII (01.01.2021 бастап қолданысқа енгізіледі); 30.12.2022 № 177-VII (01.01.2023 бастап қолданысқа енгізіледі) **Заңдарымен.**

*Қазақстан Республикасының
Президенті*

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК